

Almanac de Interlingua

Numero 12 – Octobre 2010

Editor: Cláudio Rinaldi (almanacdeinterlingua@yahoo.com.br)

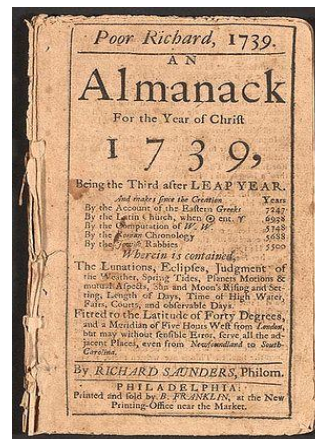
Al fin, que es un almanac?

Ante exacto un anno surgeva le prime edition del Almanac de Interlingua. Ab tunc, on ha scripte de sport, litteratura, historia, linguistica, geographia e cultura general pro lectores in quatro continentes, qui ha in commun le interesse per Interlingua.

Passate tote iste tempore, on forsan ja se ha demandate que esque es un almanac, al fin. Assi que, per le prime vice in su curte historia, nostre Almanac presenta al lectores un texto super su proprie genero.

Le almanaches es un continuation del practica babylonian e grec de gravar in tabulas petree le periodos planetari e lunar. Tunc, le calendario e le prevision climatic esseva considerate subdivisiones del astrologia. Mesmo quando le prime almanaches europeas appareva – le plus ancian cognite es lo de as-Azarchel, publicate in 1088 in Toledo –, on ancora credeva que previder le movimento del stellas e mareas equivalleva a facer predictiones divinatori de eventos futur, assi que le horoscopos sempre accompagniava le information plus concrete.

The image shows a page from the *Almanach Perpetuum* with two columns of tables. The left column is headed 'mars' and the right column is headed 'mercurius'. Each column contains a table with rows for the months of the year and columns for the days of the month. The tables provide astronomical data for these planets, including their positions and movements.



Al sinistra, un tabula astronomic del *Almanach Perpetuum*. Al dextra, un edition del *Poor Richard's Almanack*, que circulava inter 1732 e 1758, attingente 10 mille exemplares annual. Popular in le tredecie colonias nordamerican, le almanaches del epocha contineva tipicamente le calendario e le previsiones climatic. Le *Poor Richard* – pseudonymo de su editor Benjamin Franklin – offereva ancora historias, poemas, proverbios e aphorismos, alcun del quales ancora supervive inter le statouniteses. Su impacto cultural esseva tanto grande que on lo republicava in Francia e Grande Britannia.

In lor origine, le almanaches esseva un specie de agenda cultural del anno proxime. In iste publicationes on trovava temas como astronomia e climate, ultra le calendario de tote le anno. Le librettos utilisava language accessibile al publico general, qui los utilisava pro consultar le dies feriate, le celebrationes ecclesiastic, le mareas, le phases lunar, le eclipses, le horarios in que le sol se levava e se poneva in cata saison. Con iste scientia minime, le homines conduceva lor vita social e laboral, seligente per exemplo le melior epochas pro granar, recoltar e piscar.

Le almanaches esseva anque un fonte de intertenimento assatis appreciate. In medio al information dicte utile, illos soleva presentar ancora tote sorta de curiositates linguistic, mathematic, historic e scientific, multe vices in forma de listas o accompagniate de imagines, de modo que tanto un nobile palatiano como un paisano illitterate succedeva extraher alcun cognoscentia de illos. Tamben importante esseva le rolo que illos jocava in le cultura popular, exhibente poemas, contos, anedotas jocose, receptas culinari e medicinal, truccos magic, consilios sentimental e pensatas philosophic – in summa un miscellanea informative e recreative.

On sape per citationes que le mathematico maroccan Ibn al-Banna al-Marrakushi publicava in le 13^o centennio su *Kitab al-Manakh*, cuje nomine pote haber como origine le parola grec *almenichiakon*, usate pro designar le ‘regentes supernatural del corpores celestial’. On non es certe usque hodie si le origine del termino es hellenic o semitic, post que le grecos e le egyptios intercambiava grande parte de lor cognoscentia, e on pote mencionar altere speculationes ancora. Le anglosaxon *al monght* esserea un contraction de *al moonheid* (‘tote le lunationes’). Le parola oriental *almanha* (‘dono’) es altere hypothese. Un opusculo celtic nominate *Dragonon al manah Guinklan* (‘Prophetias del monacho Guinklan’) anque es suggeste como origine, assi como le termino arabic *al-manakos* (‘curso del mense’), cuje radice es cognate al arabic *man* e al grec *men*, ambe significante ‘luna’. Al fin, le ver etymologia remane un enigma, ben que le option le plus accepte sole esser le arabe *al-manakh*, ‘le climate’, per medio del latino medieval *almanachus* e del ancian francese *almanach*. In le linguas hodiernes, parve variationes graphic del forma interlinguan *almanac* attesta que on ha ci un del parolas le plus international que il existe.

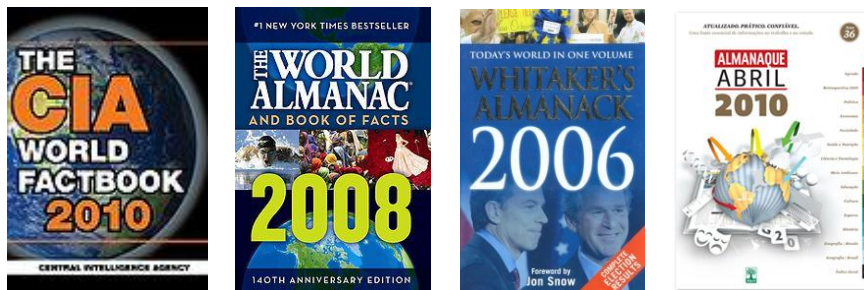
Almanacco it., sp. almanaque, fr. almanac kalender. Man hält es, von der silbe al verführt, für arabisch und erklärt es aus dem vb. mana'ha zählen, welches aber nicht arabisch, sondern hebräisch ist. Andre, auch Jos. v. Hammer, denken an al-mana'h (oder, wie Mahn in seiner gelehrten untersuchung berichtet, al-min'hat) geschenk vom verb. mana'ha schenken Freyt. IV, 213, der kalender wäre ein geschenk. Aber auch dies ist sehr zu bezweifeln, da die kalender der Araber sich durchaus nicht zu geschenken eignen, ihr name auch ein ganz anderer ist, taquim. So bleibt die herkunft des wortes noch unentschieden; s. Dozy, Oosterl. p. 11.*

Pagina del *Etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen*, per Friedrich Diez, publicate in 1869 in Bonn, in que on debate un possibile connexion inter le parolas romanice pro *almanac* e verbos semitice significante ‘contar’ e ‘donar’.

In le Europa christian, un del almanaches le plus ancian de que on ha notitia es le *Almanach Perpetuum*, impressa in Leiria in 1496 per le rabbin portugese Abraão Zacuto. Le original hebreo se traduceva al latino e al castiliano, permettente que Vasco da Gama e Pedro Álvares Cabral empleava in su viages maritime le tabulas astronomic ibi publicate, insimul con le astrolabio perfectionate per le autor.



Indifferente al decretos e al corruption, le *Almanach de Saxe Gotha* esseva un autoritate in le registro del casas monarchic e familias nobile. Qui non figurava in su paginas se considerava rejectate. Napoleon protestava que le casa regal de Francia esseva le Bonaparte, e non le Bourbon, como affirmava le almanac. Le anno sequente, on simplemente publicava duo versiones: un francese, “sub demanda del imperator”, e altere international, “correcte in tote su detalios”. In 1944, le sovieticos occupava Gotha e distruera le archivos genealogic e heraldic, a fin que se obliterava le referentias historic al dynastia Romanov. Solo in 1998 le publication esseva reprise. Ab tunc surgeva sex nove editiones e le sito www.almanachdegotha.org. Le expression anglese *All the Gotha was there* significa que le personas le plus importante ha comparite a un evento.



Le *CIA World Factbook* offere information del 266 pais e territorios recognite per le Statos Unite – sempre con alcun polemica, como in le caso del entratas pro Taiwan e pro le Republica Popular de China. Le *World Almanac and Book of Facts* resume ab 1868 le occurrentias mediatic del anno anterior, como cambios importante, tragedias e conquestas sportive. Le britannic *Whitaker's Almanack*, initiate in le mesme anno, es tamen un chronologia de themas contemporanee. Le brasilian *Almanaque Abril*, publicate ab 1974, include characteristics de tote illos, con analyses, graphics e mappas illustrative.

Traditionalmente commerciate per le venditores ambulante, le almanaches esseva lecturas multo popular del 15^e centennio al initio del 20^e, e, insimul con le Biblia, soleva figurar inter le operas plus impressa e plus lecte. Le declinio de lor popularitate pote haber relation con le technologia, que dava al cognoscentia nove vehiculos pro divulgar se – le cine, le radio, le television, le Internet –, o con le simple preferentia per altere formas litterari como le encyclopedias e revistas. Hodie, le termino *almanac* sona depreciative e es sovente associate al cognoscentia imperfecte o superficial. In francese, un *faiseur d'almanachs* es un persona qui dispende su tempore con ideas irrealisabile, assi como in portugese *cultura de almanaque* refere un cognoscentia inutile o precari.

Malgrado le adversitate, le genero supervive ben ancora hodie e va inventante nove modos de attraher lectores. Le *Fischer Weltalmanach* e le *Enkhuizer Almanak* ha vistose paginas electronic ubi on pote recercar novas, feriatos, climate, compras, paisas, biographias e premios cultural. Le britannic *Old Moore's Almanack*, fundate per le physico e astrologo autodidactic Francis Moore in 1697, contineva initialmente le prevision climatic e observationes astrologic. Hodie, se dedica a facer previsiones de tote sorta – su editor afirma inclusive haber predicte le attacco terroriste del 11 septembre 2001. Il ha totevia almanaches bensuscesse que non ha alterate lor characteristicas traditional, como le brasilian *Almanaque do Pensamento* e le belge *Druivelaar*. A poc annos de lor centennarios, ambes presenta ancora cosas como le calendario, le lunationes e le sancto del die.



Le german *Fischer* e le nederlandese *Enkhuizer* – le ultime del quales se orgolia de esser le plus ancian almanac del mundo ancora in curso – offere information gratis in su sites www.weltalmanach.de e www.almanak.nl, respectivamente. Le francese *Quid*, un encyclopedia annual in volumine unic e stylo graphic, circulava impresse inter 1963 e 2007, quando deveniva exclusivamente electronic.

Al fin, ben que il non sia difficile traciare le historia del almanaches, tampoco il es facile definir iste genero tanto peculiar e abundante, tanto variable in formato e in contento. Un almanac non es un gazeta, proque non se limita al notitias quotidian, ni un publication litterari, proque tampoco se restringe al arte e al imagination. Illo non es un bulletin, proque su thematica non es solo informative, e tampoco es un pamphleto de divulgation. Forsan, le moderne almanaches sia tote iste cosas insimul – un reunion harmoniose del plure characteristicas que faceva su proprie historia.



Le colombian *Almanaque Bristol* celebra iste anno su 178^o anniversario, e le *Harrowsmith's Truly Canadian Almanac* comple 214 annos. Ambes es exemplos de almanaches que seque popular mesmo conservante su thematica traditional. *O Verdadeiro Almanaque Borda D'Água*, publicate in Portugal ante 81 annos, ha un lista de abonatores e credita su successo al basse precio e al aspecto ancian. Ante cinque annos, le *Velho da Cartola* ('le Vetulo in Capello de Seta') attingeva su record de 320 mille exemplares vendite.

Notitia climatic

Le ultime decembre, le stratas de Sancte Petersburg esseva coperte per 35 centimetros de nive. Le temperatura in Moscova arrivava al 26 grados sub zero, quando le media historic es 14 grados negative. Septe menses plus tarde, le estate faceva 5000 victimas fatal in le capital russe. In tote le pais, altere 1200 personas moriva per necamento – le majoritate natava pro refrescar se del absurde calor. In julio, on ha normalmente 23 grados, ma iste anno le temperatura attingeva le 39, superante in duo grados le record mensurate in 1920. Ante alcun tempore, le presidente Dmitri Medvedev affirmava que un augmentation de duo o tres grados in le temperatura poterea esser benefic pro Russia. Ma ora que le thermometros oscillava sexanta-cinque grados in le mesme anno su opinion ha cambiate e ille ja admitte que il es necessari debatter providentias contra iste alterationes climatic.

Non solo Russia suffre. Germania registrava temperatura de 40 grados. In Iraq, Nigeria e Arabia Saudi illo ascendeva a 47. E in Pakistan, a 53 grados accompagnate de intense pluvias que disalbergava 6 milliones de personas.

In Brasil, le nivello del humiditate aeree es tanto basse le ultime menses que on ha facte comparationes con le deserto de Sahara. Es ancora sovente le practica de incender le plantationes de canna a sucro pro facilitar le recolta, lo que aggrava le insalubritate del aere e offere grande riscos al population. Ante poc septimanas on registrava un rar tornado de igne, resultante del incontro del vento calide con un incendio forestal. Un filmage del phenomeno es disponibile in le adresse <http://www.digitaljournal.com/article/296707>, insimul con un reportage in anglese.

Ben, con iste datos disponibile, qui va hardir facer prognosticos climatic pro le proxime saison?

Section sportive

Le 7 septembre es le feriato del Independentia in Brasil. Iste anno, tamen, le data esseva duplemente commemorate per le argentinios.

In le basketball, le *hermanos* eliminava Brasil del Campionato Mundial. Le brasilianos commandava le quartos initial del match e aperiva un avantage de 7 punctos, ma al fin le optime selection platin se recuperava e vinceva per 4 punctos. Le ultime vice que Brasil ha successse deroutar su vicinos es ante quindecim annos. In le final, le Statos Unite vinceva a Turchia e conquireva le torneo per le quarte vice.

In le football, Argentina batteva bellemente al potente Espania in un match amical per le 200^e anniversario del Revolution de Maio. Il esseva le prime defaite del *furia* post le conquista del mundial in julio. O sia, le titulo del UFWC (*consulta le Almanac de agosto ultime*) retorna al continente sudamerican post quasi quatro annos. Ora le argentinios lo defendera ante Japon le 8 octobre in Saitama.

Le mesme septimana, le trenta-tres travaliatores chilen prise in un mina ab le initio de agosto poteva vider in vivo le match amical de lor selection national. Le transmission se realisava con le auxilio de cablos de fibra optic e un miniprojector. Malgrado le entusiasmo del mineros, Chile perdeva de Ukraina per 2-1.

Recepta de dulce de banana

Ecce un del receptas favorite del editor – e un del poc cosas que ille es capace de cocer. On non besonia que duo ingredientes: bananas ben matur e sucro. Le grandessa del olla depende de quante bananas on va utilizar.

Seca le bananas in rondellos e mitte los al olla. Accresce duo cocleares grande de sucro pro cata banana. Coce in foco ben tenere, miscente tote le tempore, usque a obtener un pappa crasse e homogenee, de color aurate e olentia magnific.

Duo lectores se manifesta re le articulo *Le pais le plus felice del mundo*.

Per Erik Enfors:

Con grande interesse, como sempre, io tamben ha legite le ultime Almanac de Interlingua. Essente un svedese io invidia le daneses un poco ma fortunatemente il pare que Svedia es un pais quasi equalmente felice. Como in Danmark nos ha multo alte impostos ma il es ver que nos recipe multe servicio statal pro illos. P.ex. io nunc ha essite investigate per un camera de resonantia magnetic (multo costose) duo vices a causa de problemas in mi dorso (stenose spinal) e isto costa nihil pro me proque le doctor opinava que isto esseva necessari. Quando io visitava le doctor qui me remitteva le costo esseva 18 euro. Si io debe haber un operation illo costa nihil excepte le mangiar durante le hospitalisation (multo juste). Ma durante un anno io non debe pagar plus que circa 100 euro pro consultationes medical e circa 200 euro pro medicamentos. Con mi optime salutes hyperboreic.

Per Gibrail W. Caon:

Un bon articulo, ma io questiona un poco le rango de paises le plus felice. Yo al minus non includerea Svedia, pois que secun cosas que io ja legeva, le pais ha grande problemas social interne causate in grande parte per le feminismo. Definitivamente non est un pais in que un viro heterosexual desirarea viver. Le mesme debe valer ad Norvegia et Islandia. Svedia est un del paises leader de aggression contra feminas in le domo. Le cosas bon que Svedia pote offerer de facto est ABBA, Roxette, Europe, Rednex et The Cardigans. Le ligamine http://www.nkmr.org/english/destroying_the_family_swedish_style_by_eric_brodin.htm monstra un articulo in anglese a iste respecto, scripte in 1985 per le scientista politic svedese Eric Brodin, qui emigrava al Statos Unite. Professor Brodin es anque le autor del libro Lawless Sweden: Using the Judiciary to Expand the Power of the Welfare State. On pote leger un articulo in espaniol re Brodin in <http://www.elcato.org/node/771>.

Nostre errores

Le danese Thomas Breinstrup nos ha informate que le photographia del edition anterior non se refere a un paisage urban de Copenhagen, como scripte in le subtitulo, ma a un del strattetas in Tivoli.

Multe gratias!

Gratias a tote le gente qui ha adheste al Almanac de Interlingua e lo ha facte crescer al longo de su prime anno de existentia. E regratias a Carlos Soreto in special, per le idea de dedicar un articulo al thema metalinguistic del almanaches e per su collaboration con materiales de recerca.

Como abonar le Almanac de Interlingua

Le abonamento es symbolic e gratis. Toto que on debe facer es inviar un sollicitation al e-posta del editor. Le edition in curso es exclusive al abonatores. Le editiones anterior es disponibile pro descarga in le blog <http://almanacdeinterlingua.blogspot.com>.